

การสร้างพลังและศักยภาพผู้นำในยุคดิจิทัล Empowerment and Leadership Competency in a Digital World

สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์^{*1}

Surin Suthithatip¹

^{*}Corresponding Author, email: tipsurin@gmail.com

บทคัดย่อ

ยุคดิจิทัล (Digital World) เป็นยุคของอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ภาพ หรือวิดีโอที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกที่และทุกเวลา ดังนั้น ผู้นำในองค์กรและในสังคมต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถานะของผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศักยภาพผู้นำ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: การสร้างพลัง, ศักยภาพผู้นำ, ยุคดิจิทัล

Abstract

Digital world is an electronic era that involves high-speed technologies for communicating and transmitting a wide variety of information and knowledge within society, including news, images, and videos. Everyone can easily access the information from anywhere and at any time. Thus, leaders in organizations and societies must necessarily improve and change leadership, specifically leadership competency, to keep up with the dynamic changes in digital world.

Keywords: Empowerment, Leadership Competency, Digital World

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., นักวิชาการอิสระ

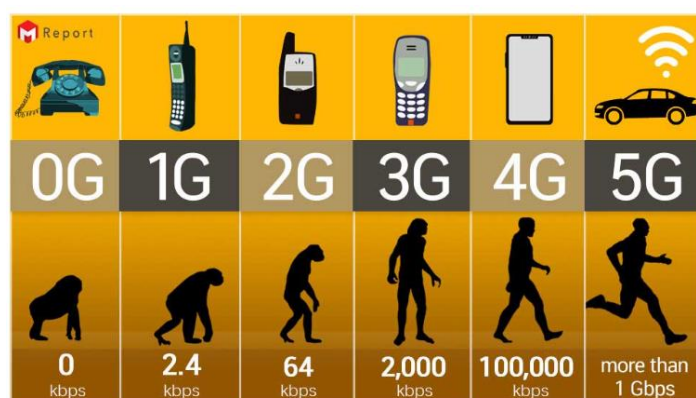
¹ Asst. Prof., Dr., Independent Scholar

บทนำ

คุณลักษณะในยุคดิจิทัล (Digital World) มีลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ 1) ความรวดเร็วในการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการจัดเก็บหรือการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ ของผู้ใช้ 2) การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ไม่มีขอบเขตหรือข้อจำกัดในเรื่องเวลาหรือสถานที่ ทำให้สามารถเข้าถึง รับรู้ และเรียนรู้ได้ทุกที่และทุกเวลา และ 3) การใช้เทคโนโลยีมาบูรณาการเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ ให้ทุกคนสามารถจัดเก็บ เข้าถึง ใช้พัฒนาความรู้ เผยแพร่และแบ่งปันความรู้ได้อย่างทั่วถึง (Rappaport, 2001) ดิจิทัลเทคโนโลยีกับองค์กรต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นกับการบริหารงานขององค์กรต่าง ๆ มีดังนี้

1. การประมวลผลแบบกลุ่มเมฆ (Cloud Computing) เป็นเสมือนมีบริการเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย (Server) บนอินเทอร์เน็ต ซึ่งองค์กรไม่จำเป็นต้องวางระบบเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย ของตนเองในองค์กร ซึ่งเป็นการประหยัดงบประมาณขององค์กรในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์
2. อุปกรณ์พกพา (Mobility Devices) เป็นอุปกรณ์พกพาที่สามารถใช้งานได้ทุกสถานที่ เช่น โทรศัพท์มือถือ (Smart Phones) แท็บเล็ต (Tablets) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (Notebook Computers) และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์อื่น ๆ ที่มีความสามารถเข้าถึงอย่างอิสระเพื่อการใช้งานแบบเคลื่อนที่ได้
3. เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) ในยุคที่สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อทัศนคติ พฤติกรรม และความเชื่อของคนในสังคมเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นไลน์ (Line) เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) วีแชต (WeChat) หรืออินสตาแกรม (Instagram)
4. เทคโนโลยีไอโอที (Internet of Things: IoT) ปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้ภายในปี ค.ศ. 2024 การใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันจะการใช้การเชื่อมต่อผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานในองค์กรโทรศัพท์มือถือ (Smart Phones) แท็บเล็ต (Tablets) โน้ตบุ๊กคอมพิวเตอร์ (Notebook Computers) หรือแม้แต่การนำแนวคิดการทำงานจากที่บ้าน (Work at Home) มาใช้

ยุคระบบไร้สายแต่ละยุคสู่เทคโนโลยีเครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 (5G) วิวัฒนาการของการสื่อสารแบบไร้สาย

ภาพที่ 1 ยุคระบบไร้สายแต่ละยุค สู่ 5G เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 (M Report, 2563)

ปัจจุบันเทคโนโลยีเครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 หรือ 5G กำลังถูกพูดถึงเป็นวงกว้าง เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล (Digital Transformation) ทั้งในกลุ่มผู้ใช้โทรศัพท์มือถือ ผู้ให้บริการเครือข่าย และภาคอุตสาหกรรม ด้วยความสามารถของเทคโนโลยีที่หลายข้อจำกัดเดิม อาทิ ความเร็วในการรับส่งข้อมูลที่ 50Mbit/s ถึง 2Gbit/s ซึ่งสูงกว่าเทคโนโลยีเครือข่าย 4G ในปัจจุบันถึง 4 เท่า และคุณสมบัติอื่น ๆ อีกหลายคนอาจจะยังไม่คุ้นเคยว่าก่อนจะถึง 5G การเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายไร้สาย 1G-5G (Osseiran, Monserrat, & Marsch, 2016) มีวิวัฒนาการดังต่อไปนี้

ในช่วงระยะเวลา 20-30 ปีที่ผ่านมา ระบบการสื่อสารแบบไร้สายมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทั้งด้านความสามารถของเทคโนโลยี ความเร็วในการรับส่งข้อมูล ความจุข้อมูล ที่แตกต่างกันในแต่ละยุค (Generation: G) ยุคระบบไร้สายหลายยุคได้เริ่มต้นจากระบบ Generation 1 หรือ 1G และพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนถึง Generation 5 หรือ 5G ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ยุคระบบไร้สายหลายยุคได้เริ่มต้นจากระบบ Generation 1 (1G) และพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนถึง Generation 5 (5G)

เทคโนโลยีเครือข่ายไร้สาย	คุณลักษณะ
ยุคก่อนเซลลูลาร์ (Pre-Cellular) หรือ 0G	ยุคก่อนเซลลูลาร์ (Pre-Cellular) หมายถึง ยุคก่อนประดิษฐ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ (ก่อน 1G) ซึ่งรวมถึงโทรศัพท์วิทยุ (Radio Telephones) ที่ติดตั้งในรถยนต์ โดยเชื่อมต่อเข้ากับเครือข่ายโทรศัพท์สาธารณะ (Public-Switched Telephone Network: PTSN)
เทคโนโลยีเครือข่ายไร้สายยุคที่ 1 (Generation 1: 1G)	มีการพัฒนาและเริ่มมีการใช้งานเป็นครั้งแรกในเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2522 ในประเทศญี่ปุ่น โดยบริษัท Nippon Telegraph and Telephone Corporation (NTT) และเริ่มแพร่หลายมากขึ้นในปี พ.ศ. 2523 จนถึงปี พ.ศ. 2533 เป็นระบบอนาล็อก (Analog) ที่ใช้สัญญาณวิทยุ (Radio Signal) ในการรับส่งคลื่นเสียงเพียงอย่างเดียว มีคุณลักษณะ ดังนี้ 1. ใช้โทรออก-รับสายเท่านั้น 2. มีคุณภาพเสียงต่ำ 3. มีความจุที่จำกัดทำให้รองรับผู้ใช้งานในเวลาเดียวกันได้น้อย และ 4. มีการรักษาความปลอดภัยที่ไม่ดี เนื่องจากถูกดักฟังการสนทนาได้
เทคโนโลยีเครือข่ายไร้สายยุคที่ 2 (Generation 2: 2G)	เริ่มใช้งานครั้งแรกในปี พ.ศ. 2534 และใช้อย่างต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ. 2543 โดยใช้คลื่นวิทยุในการรับส่งสัญญาณ และมีการนำเข้ารหัสแบบดิจิทัล ก่อนแปลงสัญญาณดิจิทัลเป็นอนาล็อกแล้วส่งผ่านคลื่นไมโครเวฟ มีการกำหนดเส้นทางการเชื่อมกับสถานีฐาน ซึ่งก่อให้เกิดเป็นระบบ GSM (Global System for Mobilization) ทำให้

เทคโนโลยีเครือข่ายไร้สาย	คุณลักษณะ
	สามารถใช้งานได้เกือบทั่วโลกและจึงทำให้มีความปลอดภัยมากกว่า 1G โดย 2G มีคุณลักษณะ ดังนี้ 1. รับส่งข้อความ รูปภาพ และข้อความมัลติมีเดีย (MMS) เท่านั้น 2. ไม่สามารถจัดการกับข้อมูลที่ซับซ้อน เช่น วิดีโอ ได้ 3. เริ่มรองรับริงโทน (Ringtone) และภาพกราฟฟิกต่าง ๆ ที่มีลวดลายละเอียดต่ำ 4. ใช้สัญญาณดิจิทัล 5. ความเร็วในการรับส่งข้อมูลไม่เกิน 64 kbps จากนั้นได้มีการพัฒนาเป็นเทคโนโลยี 2.5G ซึ่งใช้เทคโนโลยี GPRS (General Packet Radio Service) ซึ่งสามารถส่งข้อมูลแบบแพ็คเกจ (Packet) นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตได้ แต่ยังมีความเร็วต่ำ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การพัฒนาเป็นเทคโนโลยี 2.75G ที่ใช้เทคโนโลยี EDGE (Enhance Data Rates for Global Evolution) โดยเน้นไปที่การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของการรับ-ส่งข้อมูลด้วยความเร็วสูงขึ้น 2G มีคุณลักษณะ ดังนี้ 1. เล่นอินเทอร์เน็ตได้และรับส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ได้ 2. สามารถถ่ายรูปได้ 3. สามารถดาวน์โหลดเพลงแบบไฟล์ MP3 ได้ 4. ความเร็วในการรับส่งข้อมูลไม่เกิน 64-144 kbps
เทคโนโลยีเครือข่ายไร้สายยุคที่ 3 (Generation 3: 3G)	เปิดใช้งานครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2544 โดยบริษัท Nippon Telegraph and Telephone Corporation (NTT) DoCoMo และให้บริการจนถึงในช่วงปี พ.ศ. 2553 คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กและโทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟนสามารถเชื่อมต่อเข้ากับระบบอินเทอร์เน็ตไร้สายได้ โดยจะเชื่อมต่อกับระบบเครือข่ายของ 3G ตลอดเวลาที่เปิดใช้งานโทรศัพท์ โดยไม่จำเป็นต้องล็อกอิน (Log in) โดยค่าบริการจะถูกเรียกเก็บเมื่อมีการเรียกใช้ข้อมูลผ่านเครือข่ายเท่านั้น เทคโนโลยี 3G ใช้เครือข่ายไร้สายแถบกว้าง (Wideband) ซึ่งเพิ่มความคมชัดในการรองรับ มีการสื่อสารที่เร็วขึ้น และการรักษาความปลอดภัยที่ดีขึ้น 3G มีคุณลักษณะ ดังนี้ 1. ยุคของโทรศัพท์มือถือที่เรียกว่า สมาร์ทโฟน (Smart Phone) 2. อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง การประชุมผ่านวิดีโอ เกม 3D สตรีมทีวี โทรศัพท์บนมือถือ (Mobile TV) 3. สามารถดาวน์โหลดวิดีโอและไฟล์ขนาดใหญ่ บริการแอปพลิเคชันบนเว็บ 4. ความเร็วในการรับส่งข้อมูล 14 Mbps โดยเทคโนโลยีที่ใช้ในการรับส่งข้อมูลในมาตรฐาน 3G มีหลายแบบตามพื้นที่การใช้งาน เช่น เทคโนโลยี UMTS (Universal Mobile Telecommunication System) ใช้ในยุโรป เป็นเทคโนโลยีการรับส่งข้อมูลในมาตรฐาน 3G ที่ส่งผ่านสัญญาณเครือข่ายแบบ WCDMA มีความเร็วสูงสุดอยู่แค่เพียง 384 kbps เท่านั้น เทคโนโลยี HSDPA (High-Speed Downlink Packet Access) คือ เทคโนโลยีการรับส่งข้อมูลที่พัฒนามาจาก

เทคโนโลยีเครือข่ายไร้สาย	คุณลักษณะ
เทคโนโลยีเครือข่ายไร้สายยุคที่ 4 (Generation 4: 4G)	ระบบ UMTS โดยสามารถรับส่งข้อมูลได้ความเร็วสูงถึง 14.4 Mbps (downlink) ซึ่งขึ้นอยู่กับเครื่องโทรศัพท์มือถือและผู้ให้บริการระบบเครือข่าย เป็นต้น เริ่มใช้งานในช่วง ปี พ.ศ. 2553 จนถึงปัจจุบัน โดยใช้เทคโนโลยีที่เรียกว่า LTE (Long-Term Evolution) ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการ QoS (Quality of Service) และมีการเปลี่ยนการสื่อสารแบบวงจรสวิตซ์ซิง (Circuit-Switched) มาเป็นอินเทอร์เน็ตโพรโทคอล (Internet Protocol: IP) มีความปลอดภัยสูง และมีการใช้งานที่ต้องการแบนด์วิดท์ (Bandwidth) รวมทั้งความเร็วในการรับส่งข้อมูลสูง เช่น การส่งข้อความมัลติมีเดีย (MMS) การดูผ่านวิดีโอ ที่เว็บมือถือ HDTV และการออกอากาศวิดีโอดิจิทัล (Digital Video Broadcasting: DVB) ซึ่ง 4G มีคุณลักษณะดังนี้ 1. เครือข่ายมีความซับซ้อน 2. ความละเอียดสูงในการสตรีมมิงวิดีโอ 3. มีบริการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ 4. ความเร็วในการรับส่งข้อมูล 10 Mbps ถึง 1 Gbps
เทคโนโลยีเครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 (Generation 5: 5G)	เริ่มมีการพัฒนามาตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2553 โดยมีคุณภาพการเชื่อมต่อและความครอบคลุมที่ดีขึ้น จุดเด่นของเทคโนโลยี 5G ได้แก่ World-Wireless World Wide Web (WWW) ซึ่งถือว่าการสื่อสารไร้สายที่สมบูรณ์แบบที่สุด ซึ่งทำให้มีความจุข้อมูลมากกว่า 10,000 เท่าของเครือข่ายที่ใช้ในปัจจุบัน มีความล่าช้าน้อยกว่า 1 มิลลิวินาที (Millisecond) และมีความเร็วในการอัปโหลดและดาวน์โหลดข้อมูลสูงมาก 5G มีคุณลักษณะ ดังนี้ 1. อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงขึ้น สตรีมมิงวิดีโอ มัลติมีเดียแบบตอบโต้ เสียงรายการทีวีที่มีความคมชัดมากขึ้น เทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality: VR) และอื่น ๆ 2. ความเร็วในการรับส่งข้อมูล 50Mbps ถึง 2Gbps และมากกว่า

เทคโนโลยีเครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 (Generation 5: 5G) เป็นคลื่นลูกใหม่มาแรงทั้งในกลุ่มผู้บริโภคและภาคอุตสาหกรรม ด้วยความเร็ว 50Mbit/s ถึง 2Gbit/s และอาจเพิ่มขึ้นสูงกว่า 100Gbit/s ในอนาคต ซึ่งเร็วกว่ายุค 4G ถึง 100 เท่า มีคุณสมบัติสำคัญ 3 ข้อ ได้แก่ 1) ความเร็วของการเชื่อมต่อแบบไร้สายที่เพิ่มขึ้น (Enhanced Mobile Broadband: eMBB) รองรับการรับส่งข้อมูลความเร็วสูง 2) ความสามารถในการเชื่อมต่ออุปกรณ์จำนวนมาก (Massive Machine Type Communications: mMTC) รองรับการเชื่อมต่อกับอุปกรณ์จำนวนมากขึ้น และ 3) ความล่าช้าในการรับส่งข้อมูลที่ต่ำมาก (Ultra-Reliable and Low Latency Communications: uRLLC) ความหน่วงต่ำ

โดยในช่วงแรก 5G จะมีความเร็วอยู่ที่ 1-5 Gbps Latency ต่ำกว่า 20 ms และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 3 ปี นับจากนี้ไป ซึ่ง 5G เป็นที่พูดถึงมากในปัจจุบันเนื่องจากมีความสามารถที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูง สามารถให้การสื่อสารแบบที่ทันสมัย การรองรับการให้บริการในพื้นที่ที่คนใช้งานอยู่ รวมทั้งการให้บริการที่มีความเร็วสูงมาก ความก้าวหน้าในเทคโนโลยีไร้สายต่อไปจะต้องมีการพัฒนาทั้งในด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพสูงในโลกดิจิทัลที่มีในปัจจุบัน (Dahlman, Parkvall, & Skold, 2020)

ศักยภาพของผู้นำในยุคดิจิทัล

ความเป็นผู้นำ (Leadership) หมายถึง ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจและชี้นำผู้อื่นเพื่อการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ความเป็นผู้นำในการแสวงหาวิธีการสร้างแรงจูงใจและสร้างแรงบันดาลใจให้กับสมาชิกในองค์กร กำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร และเพิ่มระดับมาตรฐานในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Avolio & Gardner, 2005) นอกจากนี้ ในสังคมยุคดิจิทัล นักวิชาการหรือนักวิจัยต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของการเป็นผู้นำด้านดิจิทัล (Digital Leadership) สามารถอธิบายได้ว่า ผู้นำขององค์กรคนหนึ่งที่ใช้ทักษะและกรอบความคิดที่จะเอื้ออำนวยให้บุคคลหรือองค์กรนำพาสมาชิกอื่น ๆ ในองค์กรให้สามารถอยู่รอดในยุคดิจิทัลได้ ทักษะภาวะผู้นำที่เป็นในยุคดิจิทัล ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การปรับตัว การใช้เทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งเป็นรูปแบบความเป็นผู้นำที่มุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการนำการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลไปใช้ภายในองค์กร ช่วยให้องค์กรต่าง ๆ สามารถแข่งขัน ดำรงอยู่ และปรับสภาพแวดล้อมการทำงานและวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้เป็นดิจิทัลได้ในศตวรรษที่ 21 จากงานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า ภาวะการเป็นผู้นำดิจิทัลในบริบทของสถานศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเป็นพลเมืองดิจิทัล ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล และวิสัยทัศน์ดิจิทัล ในองค์ประกอบแรก การเป็นพลเมืองดิจิทัล หมายถึง การมีความรู้เกี่ยวกับดิจิทัล การประยุกต์ใช้และการสื่อสารดิจิทัล รวมทั้งจริยธรรมในการใช้ดิจิทัล องค์ประกอบที่สอง ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล หมายถึง การมีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ที่สามารถนำไปบริหารจัดการเทคโนโลยีและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ดิจิทัลได้ และองค์ประกอบที่สาม วิสัยทัศน์ดิจิทัล หมายถึง การสร้างวิสัยทัศน์ที่มุ่งดิจิทัล ผู้นำมีส่วนร่วมในการวางแผนและสร้างวิสัยทัศน์ที่ส่งเสริมการพัฒนาและสร้างนวัตกรรมทางดิจิทัลได้ (เอกรัตน์ เชื้อวังคำ และวัลลภา อารีรัตน์, 2564)

นอกจากนี้ งานวิจัยในอดีต ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะของภาวะผู้นำในยุคสังคมดิจิทัล (Digital society leadership) ที่มีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดด ผู้นำในยุคสังคมดิจิทัลต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำหรือการบริหาร เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์สูงสุดจากเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน แนวทางปฏิบัติของภาวะผู้นำในยุคสังคมดิจิทัล ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน ได้แก่ การเลือกหรือคัดสรรข้อมูลที่เหมาะสม (Curation) การบอกเล่าเรื่องราวของข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องและทันเหตุการณ์ (Storytelling) นำข้อมูลมาแบ่งปัน (Sharing) และทำให้เกิดการเชื่อมโยงกับผู้ที่

เกี่ยวข้อง (Engagement) ทำให้เกิดการสร้างชื่อเสียงในทางที่ดีขึ้น ผ่านการบอกเล่าเรื่องราวหรือข้อมูลที่ได้คัดสรรมา นอกจากนี้ ต้องเปิดโอกาสให้ชุมชน (Community) มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นได้ ส่งผลให้ตัวผู้นำเองจะได้รับการยอมรับและถูกคัดเลือกให้เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ (Authority) ในการทำงานแทนคนในชุมชน และมีชื่อเสียงที่ดี (Reputation) ผู้นำในยุคสังคมดิจิทัลต้องให้การยอมรับในความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี (Technology) ที่ทำให้คนในชุมชนสามารถแลกเปลี่ยนและเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้ เกิดการใช้ความคิด การให้คำปรึกษา การยอมรับและการมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชน (Co-creation) ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น รวมทั้งทุนทางสังคม (Social capital) เพิ่มขึ้น และสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือ (Collaboration) ในการทำงานในลักษณะที่มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน (เยาวลักษณ์ จิตต์วโรดม, 2560)

ดังนั้น ผู้แต่งสรุปได้ว่า การเป็นผู้นำในบริบทของสังคมยุคดิจิทัลต้องมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งในเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล รวมถึงความสามารถที่จะนำทีมผ่านความท้าทายของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนี้

1. เข้าใจเทคโนโลยี

ผู้นำควรมีความเข้าใจลึกซึ้งในเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรของตน การเข้าใจเทคโนโลยีจะช่วยให้พวกเขาสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและนำการพัฒนาในด้านดิจิทัลไปสู่ทางที่ถูกต้อง ผู้นำควรอัปเดตความรู้ในเรื่องเทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนาการใช้งานตลอดเวลา สามารถนำความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการทำงาน และแนะนำองค์กรให้นำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้กับองค์กรให้เกิดสมรรถนะในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้นำควรมีความเข้าใจในเรื่องจริยธรรม ข้อกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2. การนำทีมและสร้างวัฒนธรรมองค์กร

ผู้นำต้องมีความสามารถในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงาน รวมทั้งเป็นผู้นำที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความคาดหวังและการนำทางในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมยุคดิจิทัล ดังนั้น องค์กรต้องมีการปรับเปลี่ยน สร้างวัฒนธรรมดิจิทัล และสร้างทัศนคติของบุคลากรเพื่อการทำงานในยุคดิจิทัล เปลี่ยนความคิดให้ทุกคนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน ปรับเปลี่ยนการทำงานจากรูปแบบเดิม สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความสำคัญของบุคลากรต่อองค์กร เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ นำเสนอสิ่งใหม่ที่แตกต่างกัน กล้าคิดกล้าลงมือทำ และให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันเป็นทีม

3. การพัฒนาทักษะระหว่างบุคคลและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

การทำงานในสภาพแวดล้อมดิจิทัลต้องการการสื่อสารที่ดีระหว่างบุคคล ผู้นำควรมีทักษะการสื่อสารทั้งในลักษณะออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจในทีม สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลาย มาประยุกต์ใช้เพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารกับคนในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำต้องรับ

ฟังความคิดเห็นของบุคลากรทุกคนอย่างเท่าเทียมกันและเปิดใจกับทุกความคิดเห็น ตั้งใจฟังความคิดเห็นอย่างแท้จริงนอกจากจะเป็นการให้เกิดประโยชน์แล้ว ยังทำให้บุคคลในองค์กรกล้าที่จะแชร์ข้อมูลในทุกรูปแบบโดยไม่กลัวที่จะโดนดูถูกในเรื่องความรู้หรือการเสนอแนวความคิดที่ไม่ดี ซึ่งในบางครั้งอาจทำให้องค์กรได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และมีประสิทธิภาพมากกว่า

4. ความยืดหยุ่นและการปรับตัว

การปรับตัวเป็นสิ่งสำคัญในสังคมยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำควรมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและทำงานได้ในสถานการณ์พลิกผัน มีความเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลายในการทำงานในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ นอกจากนี้ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นผู้นำองค์กรต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่น้อยที่สุด และสามารถผลักดันสมาชิกในองค์กรไปสู่ความเปลี่ยนแปลงได้พร้อมกัน

5. การวางแผนและการบริหารโครงการ

ผู้นำต้องมีทักษะในการวางแผน บริหารโครงการ และการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการวางแผนและบริหารโครงการเป็นสิ่งสำคัญ ผู้นำควรมีการวางแผนและสร้างการทำงานระบบทีมในยุคดิจิทัลโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยสร้างความสัมพันธ์และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างสมาชิกในองค์กร ตัวอย่างเช่น การหาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เข้ามาช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประหยัดเวลาในการทำงานขึ้น การใช้แอปพลิเคชันที่เป็นประโยชน์ในการสื่อสาร ระบบสั่งงาน การพูดคุยในที่ทำงาน หรือการหาระบบคำนวณโดยคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อลดความผิดพลาดจากมนุษย์ เป็นต้น ทำให้สามารถทำงานเป็นระบบทีมได้มีประสิทธิภาพและสร้างผลงานให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น รวมทั้งผู้นำควรมีแนวคิดเชิงทดลองและทดสอบโดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการลงมือปฏิบัติ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือนวัตกรรม

6. การนำการตัดสินใจด้วยข้อมูล

ในยุคที่มีการเจริญเติบโตทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรวดเร็ว ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) มีความสำคัญมาก ผู้นำดิจิทัลควรมีความรู้และทักษะการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลเข้ามาช่วยตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ผู้นำควรมีทักษะในการแสวงหาข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการทำงาน ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลจึงเป็นทักษะที่สำคัญของผู้นำยุคดิจิทัล หากผู้นำขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ที่ดี ข้อมูลไม่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้เช่นกัน รวมทั้งผู้นำมีทักษะในการตัดสินใจนำเอาข้อมูลที่เหมาะสมมาใช้ในการแก้ปัญหาเชิงกลยุทธ์ได้

7. การรับฟังและปรับตัวต่อความต้องการของผู้ร่วมงาน

ผู้นำสามารถเป็นที่ปรึกษาที่ดีต่อบุคลากรในองค์กรได้ สามารถรับรู้และเข้าใจความต้องการของบุคลากรในองค์กร การเป็นที่ปรึกษาที่ดีจะทำให้ช่วยเพิ่มศักยภาพในการเป็นผู้นำที่ดีขึ้นได้ ซึ่งสามารถทำได้โดยการเอาเทคโนโลยีดิจิทัลประเภทต่าง ๆ มาใช้เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารเพื่อความสะดวกและเป็นพื้นที่

ที่เป็นมิตร สามารถให้คำปรึกษาได้ทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว การเป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับบุคลากรในองค์กร สามารถช่วยลดความเครียดและช่วยแก้ปัญหาให้กับบุคลากรในองค์กรได้ ส่งผลให้การทำงานของบุคลากรมีประสิทธิภาพด้วย

8. ความรับผิดชอบทางสังคม

ผู้นำควรมีความตระหนักถึงผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในองค์กร และสามารถเพิ่มศักยภาพขององค์กรได้ ผู้นำในยุคดิจิทัลมีความหลากหลายและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพแวดล้อมในองค์กรและการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งผู้นำควรมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรสร้างแนวปฏิบัติด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องตามหลักจริยธรรม

การผสมผสานลักษณะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้นำสามารถนำทีมและองค์กรของตนไปสู่สภาพแวดล้อมทางดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและยืนหยัดในยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Northouse, 2018; Yukl, 2013)

บทสรุป

บทความนี้สรุปถึงคุณลักษณะที่เหมาะสมและสมรรถนะที่สำคัญของผู้นำในยุคดิจิทัล ซึ่งมีลักษณะที่หลากหลาย เน้นความสามารถในการชี้นำและผลักดันให้บุคลากรในองค์กรในการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมศักยภาพองค์กร การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งใหม่หรือนวัตกรรมจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคดิจิทัล รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในการทำงาน และการมีทักษะการวางแผนและการบริหารโครงการเพื่อสร้างการทำงานระบบทีมในยุคดิจิทัลโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ นอกจากนี้ ผู้นำดิจิทัลควรมีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลดิจิทัลเพื่อการตัดสินใจและการประยุกต์เชิงกลยุทธ์ ผู้นำดิจิทัลควรมีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการเรียนรู้และการปรับตัว และความรับผิดชอบต่อสังคม การผสมผสานคุณลักษณะเหล่านี้ถือเป็นแนวทางสำคัญสำหรับผู้นำที่ต้องการทำงานในสภาพแวดล้อมดิจิทัลที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงและเทคโนโลยีที่ก้าวข้าม

บรรณานุกรม

- เยาวลักษณ์ จิตต์วโรดม. (2560). บทบาทและทักษะหลักของภาวะผู้นำในยุคสังคมดิจิทัล. *วารสารธุรกิจปริทัศน์*, 9(2), 81-92.
- เอกรัตน์ เชื้อวงศ์คำ และวัลลภา อาริรัตน์. (2564). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 *รายงานการประชุม การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 22* (หน้า 886–893). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Avolio, B. J., & Gardner, W. L. (2005). Authentic leadership development: Getting to the root of positive forms of leadership. *The Leadership Quarterly*, 16(3), 315-338.
<https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2005.03.001>
- Dahlman, E., Parkvall S. L., & Skold, J. (2020). *5G NR: The next generation wireless access technology* (2nd ed.). London, UK: Academic Press.
- Northouse, P. G. (2018). *Leadership: Theory and practice* (8th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications
- Osseiran, A., Monserrat, J. F., & Marsch, P. (2016). *5G mobile communications: Concepts and technologies*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Rappaport, T. S. (2001). *Wireless communications: Principles and practice* (2nd ed.). United States: Pearson.
- Yukl, G. (2013). *Leadership in organizations* (8th ed.). United States: Pearson.
- M Report. (2563). *ยุคระบบไร้สายแต่ละยุค สู่ 5G เครือข่ายไร้สายยุคที่ 5. เข้าถึงได้จาก*
<https://www.mreport.co.th/experts/technology/208-เทคโนโลยี-5G-วิวัฒนาการ>